

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 342.3:061.1 EU (043.2)

GUCEAC ANDREI

**SUVERANITATEA ȘI INDEPENDENȚA
STATELOR MEMBRE
ALE UNIUNII EUROPENE**

**SPECIALITATEA: 552.01 –
DREPT CONSTITUȚIONAL**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Cercetări Juridice al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

Conducător științific:

POPA Victor, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. ARSENI Alexandru, doctor habilitat în drept, profesor universitar

2. GAMURARI Vitalie, doctor în drept, conferențiar universitar

Consiliul Științific Specializat a fost aprobat de către Consiliul de Conducere al ANACEC prin decizia nr. 7 din 11.05.2018, în următoarea componență:

1. COSTACHI Gheorghe, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar

2. GORIUC Silvia, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar

3. BALAN Oleg, doctor habilitat în drept, profesor universitar

4. BALMUȘ Victor, doctor habilitat în drept, profesor cercetător

5. SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Susținerea va avea loc la 14 iulie, ora 10.00, în ședința Consiliului științific specializat D 18.552.01-04, din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice, bd. Ștefan cel Mare nr. 1, Sala Mică, et. 2.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”, Academia de Științe a Moldovei și la pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la ____.06.2018

Secretar științific al Consiliului științific specializat,
doctor în drept, conf. univ.

GORIUC Silvia

Conducător științific, doctor habilitat în drept,
prof. univ.

POPA Victor

Autor:

GUCEAC Andrei

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În lumea contemporană, statul, format ca rezultat al voinței colective a oamenilor, devine o celulă a unei lumi afectate de procesul globalizării care ia amploare. Cu regret, statul nu reușește întotdeauna să corespundă transformărilor sociale, politice și economice și să-și asigure o stabilitate durabilă. În condițiile tehnologiilor avansate, a unei economii, în mare parte monopolizată de statele mai influente, ideea de asociere la o structură care oferă oportunități de dezvoltare și o guvernare mai eficientă devine tentantă și benefică.

În aceste condiții este important a analiza evoluția și a identifica gradul de suveranitate și independență a statelor după asocierea, aderarea sau integrarea în anumite structuri regionale, internaționale. Aceste calități ale statului dispar, sunt limitate sau nu sunt afectate deloc?

Importanța acestui subiect reiese, de asemenea, din interesul suprem al națiunilor, al popoarelor care au contribuit la formarea și menținerea statelor naționale și care, de fapt, au delegat doar exercițiul suveranității către stat. Prin urmare, este necesar a identifica, la etapa post-asociere sau aderare, dacă interesul suprem al națiunii nu este prejudiciat.

Republica Moldova a parcurs doar 28 de ani de la proclamarea sa ca stat suveran, independent și democratic, spre deosebire de alte state care au în palmaresul lor o experiență mai vastă la acest capitol. În fervoarea dezbaterilor publice în rândul politicianilor, politologilor cu referire la traseul Republicii Moldova spre Uniunea Europeană, Uniunea Euroasiatică, unirea cu România sau chiar neintegrarea în anumite structuri internaționale sau regionale și menținerea unui *statu quo*, este important de cercetat subiectul abordat pentru a identifica provocările cu care ar putea să se confrunte Republica Moldova în etapa post-integrare UE și de conturat modificările la care va fi supusă suveranitatea acesteia.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Trebuie să menționăm că, pe parcursul cercetării, au fost consultate numeroase surse bibliografice și s-a constatat că în literatura de specialitate sunt foarte bine reflectate tezele ce țin de conceptul de suveranitate și independență, de evoluția istorică a acestora. Mai sumar reflectat sunt as-

pectele ce țin de limitarea și autolimitarea suveranității statelor în contextul procesului de integrare în anumite structuri internaționale și regionale, iar deloc oglindite în literatura de specialitate autohtonă sunt aspectele ce țin de formele noi de manifestare a suveranității și anume suveranitatea economică și cea juridică.

Abordările conceptuale cu privire la suveranitate ale cercetătorilor în domeniu [2, p.16], [4, p.48-55], [6, p.208-212], [15, p.49-50], [21, p.118-136] se rezumă la trei tipuri: suveranitatea populară, suveranitatea națională, suveranitatea de stat/puterii de stat.

Conceptul de suveranitate este analizat în doctrină adesea din perspectiva lui clasică, neluându-se în considerare tendințele integraționiste și de globalizare. Procesul de integrare europeană, de exemplu, a setat repere moderne și o nouă ordine juridică care a început să modifice conceptul clasic al suveranității.

De asemenea, cu toate că termenul de suveranitate economică este suficient utilizat în limbajul juridic și relațiile internaționale dintre state, acest concept este, deocamdată, unul confuz și nedefinit în calitate de categorie juridică.

Un alt aspect față de care nu există o unanimitate de opinii în literatura de specialitate este forma juridică a UE. Conform lui Cr. Ionescu, UE este un model *sui-generis* de confederație [13, p.142]. O altă opinie o are V. Popa care consideră că structura UE se află în evoluție, apropiindu-se tot mai mult de o nouă formă de stat [16, p.19]. În opinia lui I. M. Anghel, UE reprezintă „mai puțin, decât o entitate statală și mai mult, decât organizația internațională”, întrunind caracteristici proprii ambelor.” [1, p.20].

Drept urmare a celor evidențiate mai sus, a fost identificată o altă problemă de cercetare a prezentei lucrări care constă în identificarea naturii și structurii juridice a UE, pentru a clarifica natura raporturilor dintre statele membre și Uniune din perspectiva exercițiului suveranității, precum și statutul suveranității și independenței statelor în cadrul acestei construcții.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul cercetării constă în identificarea factorilor care influențează conținutul suveranității și independenței statelor membre ale UE la etapa post-integrare.

În vederea realizării scopului propus, sunt trasate următoarele obiective:

- analiza doctrinei juridice privind suveranitatea și independența statelor;
- stabilirea conținutului suveranității și identificarea factorilor care influențează asupra acestuia în condițiile globalizării și europeanizării;
- analiza naturii și structurii juridice a UE, precum și a raportului dintre aceasta și statele membre din perspectiva exercițiului suveranității acestora;
- stabilirea gradului de limitare și autolimitare a suveranității și independenței statelor membre în cadrul UE;
- identificarea rolului CJUE, precum și impactul jurisprudenței acestei instituții jurisdicționale asupra suveranității și independenței statelor membre ale UE;
- elaborarea unor recomandări de ordin științific.

Metodologia cercetării științifice. Realizarea studiului privind suveranitatea și independența statelor membre ale UE s-a bazat pe cercetarea materialelor doctrinar-teroretice, legislative și jurisprudențiale. Printre metodele științifice de cercetare aplicate pe parcursul cercetării enumerăm:

- metoda logică, prin intermediul căreia au fost expuse argumentele și concluziile;
- metoda istorică, care a facilitat descrierea evoluției conceptului de suveranitate și a evoluției UE ca entitate structurală;
- metoda comparativă, a fost utilă la confruntarea diferitor concepte doctrinare, la analiza constituțiilor statelor membre UE prin prisma reflectării modalității de reglementare juridică a autolimitării suveranității și independenței statelor în contextul delegării unor competențe către instituțiile UE, precum și la identificarea naturii juridice a UE;
- metoda prospectivă, datorită căreia am analizat care ar putea fi consecințele pe termen de lungă durată asupra calităților de suveranitate și independență ale statelor membre UE, precum și consecințele de aderare a Republicii Moldova la UE asupra acestora.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei constă în cercetarea gradului de suveranitate și independență a statelor membre în cadrul UE prin perspectiva competențelor acestor subiecte și rolul statelor naționale în construcția europeană, precum și în analiza instituțională a formelor noi de manifestare a suveranității: economică și juridică. Totodată, noutatea științifică rezidă în concluziile formulate și argumentele expuse în prezenta lucrare.

Problema științifică soluționată consistă în elucidarea naturii și structurii juridice a UE, fapt care a condus la clarificarea raporturilor dintre statele membre și Uniune prin prisma suveranității și independenței, în vederea creării unei baze teoretice pentru promovarea unui nou concept de suveranitate și a identificării gradului de limitare a suveranității și independenței statelor în cadrul acestei construcții.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Lucrarea constituie un suport teoretic care va permite o cunoaștere mai profundă a suveranității și independenței ca un concept general, precum și ca atribut al statelor membre ale UE, în special. Prezentul studiu oferă o analiză complexă a elementelor suveranității și a tipurilor acesteia, fiind cercetate în special suveranitatea juridică și cea economică a statelor. Subiecții interesați de tematica abordată în lucrarea științifică vor avea posibilitatea să cunoască care este relația dintre statele membre și Uniunea Europeană (UE) prin prisma suveranității și independenței acestora. De asemenea, aceștia vor distinge care este rolul Uniunii în exercițiul de autolimitare a suveranității de către statele membre și care sunt garanțiile privitor la menținerea acestei calități supreme.

Lucrarea va oferi specialiștilor din domeniul dreptului constituțional, doctoranzilor, masteranzilor, precum și celor din alte domenii, informația complexă privind evoluția și transformarea conceptului de suveranitate și independență a statelor pe fundalul evoluției globale.

Rezultatele științifice principale prezentate la susținere.

- fundamentarea științifică a conceptelor de suveranitate economică și juridică;
- elucidarea naturii și structurii juridice a UE, precum și a raporturilor dintre statele membre și Uniune prin prisma suveranității și independenței;

- determinarea cercetării unui nou concept de suveranitate și anume a suveranității partajate;
- stabilirea modalității de organizare și exercitare a competențelor suverane delegate de către state Uniunii, precum și identificarea gradului de limitare a suveranității și independenței statelor în cadrul UE;
- identificarea influenței jurisprudenței CJUE asupra suveranității și independenței statelor membre ale UE.

Implementarea rezultatelor științifice. Participarea la lucrările grupului de lucru pentru elaborarea proiectului de lege cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, instituit prin Hotărârea Parlamentului nr. 209 din 06.10.2017.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost examinată și aprobată în ședința Seminarului științific de profil al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, și recomandată spre susținere publică în cadrul Consiliului științific specializat.

Publicațiile la tema tezei. Cercetările efectuate în prezenta lucrare au fost reflectate în șapte articole științifice publicate în Republica Moldova și România și aprobate în cadrul a trei conferințe științifico-practice internaționale.

Volumul și structura tezei. Teza de doctor este structurată în următoarele compartimente: introducere; un capitol care conține analiza situației în domeniul tezei reflectată în materialele științifice naționale și internaționale și trei capitole care reflectă expres cercetările subiectelor abordate. Capitolele sunt structurate în 14 paragrafe și două subparagrafe; concluzii generale și recomandări; bibliografie. Volumul tezei cuprinde: 150 de pagini text de bază.

Cuvinte-cheie. suveranitate economică, suveranitate juridică, limitarea suveranității, suveranitate partajată, integrare europeană.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea conține argumentarea subiectului ales pentru cercetare. În acest context au fost expuse idei cu privire la actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele tezei, noutatea și originalitatea științifică, problema științifică soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor cercetării.

Capitolul 1 „Analiza doctrinei privind suveranitatea și independența statelor membre ale Uniunii Europene și identificarea problemelor de cercetare” reprezintă un studiu complex al materialelor științifice din literatura de domeniu în care este abordată tematica suveranității și independenței statelor, în special a statelor membre ale UE. Materialele științifice analizate au servit drept bază teoretică în procesul conceperii și dezvoltării tezelor lucrării.

Luând în considerare scopul tezei și obiectivele trasate, au fost examinate opiniile doctrinarilor naționali și internaționali în domeniul dreptului constituțional, internațional, european, al politologilor, filozofilor, sociologilor. În special capitolul se axează pe următoarele probleme conceptuale: identificarea conceptelor de suveranitate și independență, precum și evoluția acestora; evidențierea distincției dintre suveranitate și independență, egalitate, unanimitate; expunerea și analiza accepțiunilor, prin intermediul doctrinei, ale statelor membre UE asupra instituției suveranității și independenței.

Sintetizând definițiile oferite de doctrină, în mare parte, suveranitatea semnifică o calitate a puterii de stat, independentă față de orice alt stat sau structură internațională, caracteristică care acordă statului dreptul de a decide pe plan intern și extern, respectând aceleași drepturi altor state și normele internaționale.

Suveranitatea presupune o combinație a două elemente de bază: supremația puterii de stat și independența acestei puteri. Nu putem vorbi despre o suveranitate deplină atunci când aceste elemente nu sunt întrunite. Puterea de stat nu poate fi supremă și nu poate fi exercitată în interesul deținătorului suveranității, dacă aceasta nu este independentă.

Totodată, suveranitatea statului nu poate fi absolută pe plan internațional. Această afirmație devine și mai clară când ne referim la

statele membre ale UE. În cadrul UE, suveranitatea statelor nu este absolută, deoarece toate statele membre au delegat o parte din suveranitate instituțiilor europene pentru exercitarea unor atribuții în comun. În afara UE, suveranitatea statelor membre nu este absolută, deoarece un stat nu poate decide unilateral pentru alte state membre sau din numele Uniunii.

În ultimii ani sunt atestate tot mai pronunțat anumite curente eurosceptice. În cadrul statelor membre ale UE sunt inițiate campanii care promovează ieșirea din Uniune și chiar se desfășoară referendumuri în acest sens (menționăm aici cazurile Regatului Unit al Marii Britanii și Franței). Totuși există și state care rămân în continuare susținătorii cei mai fervenți ai UE (în special Germania).

Indiferent de viziunile proeuropenilor sau euroscepticilor, considerăm că UE va exista atât timp cât statele nu vor retrage porțiunea de suveranitate delegate acesteia. Uniunea nu este dependentă de diferite curente de gândire, ci doar de voința statelor membre care, de fapt, pulsează legitimitatea acestei construcții suprastatale.

Conceptul de suveranitate este până în prezent un element esențial al statului și va fi atât timp cât statul va constitui coagularea titularilor suveranității și subiect al comunității internaționale. Cu siguranță, suveranitatea nu va dispărea, ea doar va fi supusă unor modificări pentru a ajusta acest concept la procesul de evoluție permanentă a statelor și a comunității internaționale.

Capitolul 2 „Dimensiunea contemporană a suveranității și independenței” conține o analiză teoretică a elementelor și tipurilor de suveranitate. Sunt prezentate abordările conceptuale cu privire la suveranitate, precum și corelația și îmbinarea diferitor concepte. Capitolul cuprinde de asemenea o analiză a constituțiilor unor state precum: Franța, Spania, Irlanda, Turcia, România, inclusiv Republica Moldova referitor la tipul de suveranitate reglementat și abordarea conceptuală adoptată de acestea. Pentru a identifica cu exactitate deținătorul de suveranitate, au fost cercetate comparativ și clarificate noțiunile de „popor” și „națiune”.

Majoritatea națiunilor au proclamat conceptul de suveranitate în actul juridic suprem al statului. Unele constituții proclamă suveranitatea

populară (de exemplu, art. 1 Constituția Greciei din 9 iunie 1975, art. 2 Constituția Portugaliei din 2 aprilie 1976 sau art.1 din Constituția Italiei, din 27 decembrie 1947, care declară că „suveranitatea aparține poporului”) [12]. În schimb, constituțiile altor state operează cu noțiunea de suveranitate națională (de exemplu, art. 1 Constituția Spaniei din 31 octombrie 1978, art. 1 Constituția Irlandei din 1 iulie 1937, art. 6 Constituția Turciei din 7 noiembrie 1982, art. 3 Constituția Franței din 4 octombrie 1958, art. 2 Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 ș.a.) [12].

Teoria, conform căreia statul este purtător al suveranității, iar poporul constituie sursa acesteia, corespunde mai mult realităților și tendințelor contemporane. Nu poate fi pus un semn de egalitate între stat, care este un mecanism înzestrat cu putere, și popor. Statul nu poate exista în lipsa poporului, acest mecanism este conceput de către societate ca să activeze în interesul acesteia.

O atenție deosebită în conținutul acestui capitol a fost acordată analizei unor forme noi de manifestare a suveranității: economice și juridice. Teoreticieni, precum D. Carreau, T. Flory, E. Petersmann, P. Juillard, A. Kovaliov, M. Boguslavskii, I. Blișenko ș.a., au conceput termenul de suveranitate economică ca o formă nouă de manifestare. Acest tip de suveranitate asigură statului capacitatea de a dezvolta liber propria economie și a stabili independent relații de comerț în interes național cu alte state, de a promova relații economice pe plan internațional, bazate pe avantaje reciproce.

Indiferent de nivelul de dezvoltare, suveranitatea economică este o calitate atât a statelor subdezvoltate, cât și a celor dezvoltate. Suveranitatea economică presupune nu doar independența statelor în explorarea și repartizarea bogățiilor lor și toate activitățile economice interne, dar, de asemenea, participarea egală în viața economică internațională.

Totodată, au fost stabilite caracteristicile suveranității juridice. În calitate de purtător al suveranității juridice, a fost identificat sistemul autorităților publice ale statului, între care sunt partajate diferite competențe. Prin intermediul competenței de a adopta legi, acte normative, emite dispoziții, anume aceste autorități exercită puterea, inclusiv prezintă statul în relațiile internaționale. Prin urmare, în acest capitol

este enunțată ideea precum că suveranitatea juridică reprezintă forma exterioară a calităților suveranității în cadrul sistemului normativ, în structura și competența autorităților publice.

Într-o lume interdependentă, suveranitatea juridică la fel poate fi supusă unor condiționări, limitări. Cu referire la UE, statele membre ale acesteia se află într-o interdependență din punctul de vedere al strategiilor politice, economice, vamale, militare, ceea ce produce un impact asupra suveranității și independenței lor. În cazul unor conflicte dintre state, al unor încălcări ale normelor juridice internaționale, instanțele judecătorești internaționale adoptă decizii care impun anumite obligații statelor suverane.

Gh. Costachi și P. Hlipcă susțin că „în decursul istoriei au fost emise numeroase și diferite concepții asupra suveranității, care au mers de la afirmarea și justificarea sa ca realitate și principiu până la negarea sa pentru că ar fi ceva învechit, demodat și – mai mult chiar – până la considerarea suveranității ca o sursă de conflicte” [7, p. 4].

Globalizarea nu anulează rolul și esența suveranității de stat. Refuzul de a exercita unele drepturi suverane reprezintă realizarea suveranității, dar nicidecum limitarea acesteia. Pe lângă aceasta, statele sunt în drept să renunțe la îndatoririle asumate ca rezultat al încheierii unor acorduri internaționale prin forme juridice. Respectiv, îndatoririle internaționale sunt relative și temporare, iar suveranitatea este absolută și permanentă și, din aceste motive, nu poate fi preluată în totalitate.

Suveranitatea nu este invariabilă, ea nu se manifestă constant într-un singur mod, din contra, aceasta cunoaște o serie de modificări provocate de reformarea relațiilor sociale ce stau la baza ei. Acest concept evoluează continuu, fiind supus anumitor remodelări în urma cărora se evidențiază o serie de caracteristici noi. O asemenea evoluție s-a putut constata, în special, în cazul statelor care au aderat la UE.

Factorii care influențează asupra suveranității și independenței statelor în condițiile globalizării și europenizării sunt: agregarea economiei mondiale, care se datorează extinderii și aprofundării conexiunilor transnaționale în domeniul economico-financiar; lichidarea decalajului economic dintre state și consolidarea suveranității economice; sporirea capacității statului în domeniul securității naționale; tendința de unifi-

care a legislației la nivel regional și mondial; sporirea dependențelor și conexiunilor dintre state în sferele vieții social-politice și cultural-educative.

În **Capitolul 3 „Suveranitatea și independența versus construcția UE”** se urmărește determinarea naturii și structurii juridice a UE, identificându-se specificul acestei instituții din punctul de vedere al modului de constituire și exercitare a puterii, de organizare a structurii interne și a celei externe.

În opinia lui I. M. Anghel, „la prima vedere UE face parte din categoria organizațiilor internaționale, reprezentând o asociere de state, realizată într-un anumit scop, constituită într-o entitate distinctă și independentă de statele care o compun – cu propria sa ordine juridică, înființată în baza unui tratat internațional multilateral – actul său constitutiv, dispune de organe proprii și căreia i s-a conferit personalitate juridică. Totodată, aceasta nu reprezintă o organizație internațională interguvernamentală (clasică), ci una suprastatală, de o anvergură necunoscută până acum și care îi schimbă esența de asociere de state” [1, p.20].

În același sens, I. Deleanu conchide că „UE nu este o organizație internațională de tip clasic; ea este o organizație internațională unică, *sui-generis*, care cel mult ar evoca ideea unei federații de națiuni” [5, p.273].

Profesorul V. Popa susține că UE este o asociație de state. Totodată, autorul afirmă că „nu se poate vorbi de o structură de stat, deși are aproape toate elementele necesare unei federații, cu excepția că organul deliberativ, Parlamentul European, încă nu dispune de puteri identice pe care le au parlamentele statelor federale, iar statele membre ale UE dețin și calitatea de subiecți ai raporturilor de drept internațional” [14, p.42].

Capitolul 3 conține, de asemenea, o analiză a fenomenului de limitare și autolimitare a suveranității statelor în cadrul UE. S-a stabilit că, indiferent de mărimea teritoriului, numărul de locuitori sau capacitatea economică ori tehnologică, fiecare stat membru delegă suveranitatea în „cantități” egale cu celelalte state membre ale Uniunii și, prin prisma principiului egalității statelor, participă în mod egal la administrarea competențelor suverane care au fost delegate Uniunii.

S-a argumentat că delegarea exercițiului unor competențe suverane către UE nu constituie o amenințare la suveranitatea statelor membre, chiar dacă unele dintre ele sunt esențiale, caracteristice statului națiune. Competențele delegate benevol contribuie la o gestionare mai eficientă și mai benefică a domeniilor economic, social, apărare etc. atât în avantajul Uniunii, cât și al statelor membre. Raportul dintre statele membre și UE se caracterizează ca unul bazat pe principiul de „câștig-câștig”.

În acest context, prof. A. Smochină și I. Humă opinează că suveranitatea „nu se sfarmă și nu se mută dintr-un loc în altul. Suveranitatea trece dintr-o formă în alta, rămânând validă în sine și atunci când întemeiază – cu voia deținătorului ei – structuri comunitare și se autolimitază în câmp național pentru a spori valoric și a se exprima mai bine prin corelare integrativă cu celelalte suveranități naționale.....Suveranitatea este o problemă a calității puterii și autorității ei, nu a laturii sale fanice: cantitatea” [18, p. 130].

De asemenea, capitolul conține o analiză a legilor fundamentale a celor 28 de țări membre ale UE prin care se evidențiază faptul că în constituțiile unor state se conțin referiri exprese (directe), afirmând, după caz, că statul poate transfera instituțiilor europene unele atribute de suveranitate (unele competențe) sau poate accepta exercitarea în comun a acestora. În altele, reglementându-se modul de integrare în UE, modalitatea de ratificare a tratatelor din acest domeniu, de participare la constituirea instituțiilor comunitare etc., se admite indirect ideea exercitării în comun a atributelor suverane ale statelor naționale.

În opinia noastră, chiar dacă în unele constituții europene vom identifica sintagme precum „limitarea suveranității”, este necesar a conștientiza faptul că aceasta nu se răsfrânge asupra puterii sau voinței poporului, asupra dreptului exclusiv de a deține suveranitatea. Această limitare presupune delegarea temporară a exercițiului unor competențe ale statelor către Uniune și exercitarea acestora în comun. Suplimentar, această limitare trebuie percepută ca o manifestare a voinței suverane de către statele care reprezintă UE, or, în cadrul Uniunii, statelor li se asigură dreptul suveran de a decide dacă rămân sau nu în cadrul acestei structuri [11, p. 32].

Statele membre ale UE dețin o calitate dublă în plan internațional. Prima calitate derivă din statutul de membru al Uniunii, aceasta fiind una specială, iar cea de-a doua rezultă din statutul de participant și membru al comunității internaționale, fiind generală. Aceste competențe se raportează la cele două ordini juridice: europeană și internațională. În contextul dreptului de a decide în chestiuni ce țin de treburile interne și externe ale statului fără imixtiunea altei autorități, fiecare stat suveran și independent este în drept și sub acoperire legitimă de a decide asupra autolimitării proprii suveranități.

Calitatea de stat membru al UE implică o conexiune organică cu Uniunea și celelalte state. Raportul dintre statele membre și UE, prin perspectiva suveranității, necesită o delegare a exercițiului unor atribuții ce țin de suveranitatea statelor și exercitarea lor în comun cu instituțiile UE.

Prof. C. Smochină consemnează că „reprezentanții guvernelor statelor membre nu au transferat pur și simplu UE o parte dintre competențele lor suverane, ci le-au pus în comun, înțelegând să își păstreze capacitatea comună de a le exercita” [19, p.38].

Sistemul actual din cadrul UE reflectă suficient de distinct instituția exercițiului suveranității partajate. Partajarea suveranității nu presupune pierderea totală a acesteia de către statele membre, ci, din contra, o dezvoltare a capacităților externe ale suveranității, în sensul dezvoltării unor politici și reglementării mai eficiente a domeniilor economic, politic și juridic.

UE continuă să fie o uniune de state suverane, de nivel supranațional, cu competențe superioare unui stat, dar care activează din numele și în beneficiul statelor membre, în limitele stabilite de acestea.

Capitolul 4 „Curtea de Justiție a Uniunii Europene în raport cu suveranitatea și independența statelor membre” oferă o analiză a statutului, a rolului și competențelor instituției CJUE, bazată pe reglementările legislației europene, pe jurisprudența Curții și a opiniilor din doctrină la acest subiect.

Rolul CJUE este de a interpreta legislația UE pentru a asigura o aplicare uniformă de către statele membre și soluționarea litigiilor juridice dintre statele membre și UE. În acest sens, CJUE exercită controlul

legalității actelor instituțiilor UE; interpretează dreptul UE la solicitarea instanțelor naționale; asigură îndeplinirea obligațiilor rezultate din tratate de către statele membre.

În cadrul raporturilor de cooperare dintre CJUE și statele membre UE, un rol semnificativ îl au instanțele naționale, în persoana judecătorilor naționali. Asigurând respectarea principiilor supremației dreptului european, efectului direct, interpretării conforme și răspunderii statului pentru încălcări ale dreptului european, aceștia reprezintă piatra de temelie a sistemului judiciar al UE [8, p.55-78].

Esența raporturilor de cooperare dintre CJUE și instanțele naționale constă în asigurarea aplicării unitare a dreptului Uniunii în toate statele membre. Doctrinarul J. L. Sauron consideră că, din cauza complexității dreptului UE și a cazurilor care ajung pe rolul instanțelor naționale, este imperios necesar ca judecătorii naționali să beneficieze de unele explicații ale normelor dreptului UE din partea CJUE. Evidențiem că, în acest caz, Curtea oferă doar anumite indicații care ghidează instanțele naționale la aplicarea dreptului și nicidecum nu urmărește substituirea jurisdicției naționale [17, p. 465-478].

În opinia D. Bobaru, „în cadrul acestei ordini juridice se regăsesc importante elemente de suveranitate, care determină păstrarea de competențe pentru statele membre. Acestea dau măsura dreptului fiecăruia din state de a-și păstra identitatea structurilor naționale de guvernare, de a decide în mod liber asupra problemelor interne, prin urmare cu obiectivele stabilite de state prin semnarea Tratatelor” [3, p. 48].

În contextul supremației dreptului european față de cel național, la judecarea cazurilor, instanțele naționale trebuie să aplice principiul interpretării conforme prin armonizarea normelor naționale la cele europene. În cazul în care interpretarea nu oferă o soluție sau nu este posibilă, se va aplica principiul preeminenței dreptului european.

În capitolul menționat au fost determinate și studiate tipurile de acțiuni introduse pe rol la CJUE de către subiecții abilitați cu acest drept, precum și impactul acestora asupra suveranității și independenței statelor membre ale UE.

În sensul stabilirii efectelor asupra sistemului de drept național al statelor membre ale UE produs de jurisprudența CJUE, capitolul dat

conține, de asemenea, un studiu al cazurilor examinate de instanța juridicțională europeană, prin care au fost stabilite noi standarde pentru dreptul Uniunii și legislația națională a statelor membre.

Jurisprudența CJUE constituie o sursă esențială a dreptului european, care influențează semnificativ asupra suveranității juridice a statului, hotărârile acestei instituții având drept efect modelarea legislației naționale conform cerințelor dreptului european. Or, prin transferul unei părți din suveranitate către instituțiile UE, statele membre au acceptat și competența CJUE în condiții stipulate de Tratatul Uniunii.

Hotărârile CJUE sunt adoptate în sensul constatării sau nu a încălcării dreptului Uniunii. Curtea nu are competența de a suspenda, a anula sau a declara ilegale acțiunile unui stat membru și nici de a indica statului acțiunile pe care trebuie să le întreprindă [20]. Curtea doar stabilește anumite standarde în spiritul dreptului Uniunii, iar statul decide exclusiv, în temeiul suveranității și independenței sale, prin ce acțiuni va implementa acele standarde în cadrul juridic național.

Cu toate acestea, jurisprudența Curții exercită o influență asupra suveranității juridice, datorită necesității de ajustare a legislației naționale la standardele stabilite de CJUE referitor la dreptul Uniunii. Măsurile pe care trebuie să le ia statul pentru a se conforma hotărârii Curții care îl vizează constau în abrogarea normelor legale care contravin normelor europene ori ajustarea acestora la cerințele dreptului Uniunii. De asemenea statul trebuie să întreprindă toate măsurile referitoare la acțiunile sau inacțiunile autorităților publice care conduc la interpretarea și aplicarea eronată a normelor dreptului Uniunii.

În cazul statelor care și-au declarat intenția de aderare la UE și se află la etapa de asociere sau preaderare, inclusiv Republica Moldova, dreptul european nu se poate aplica direct, deoarece Constituția Republicii Moldova nu proclamă preeminența dreptului european asupra celui național. Totodată, având în vedere că integrarea europeană constituie vectorul prioritar al Republicii Moldova, armonizarea legislației naționale cu cea europeană constituie un obiectiv important pentru acest proces, a cărui îndeplinire va oferi Republicii Moldova o șansă reală de aderare la UE. În acest sens, familiarizarea cu practica juridicțională europeană, prin care se asigură interpretarea și aplicarea uniformă a

dreptului Uniunii în statele deja membre, constituie un avantaj în cadrul procesului de integrare.

Referitor la acțiunea de sesizare a CJUE de către Comisie, se constată că reglementările din TFUE conțin un caracter permisiv, ceea ce presupune și opțiunea pentru Comisie de a nu sesiza Curtea dacă nu consideră necesar. De asemenea, sesizarea Curții este condiționată de parcurgerea unei proceduri prealabile stabilită de TFUE.

Suveranitatea și independența statelor membre nu sunt anulate de jurisprudența CJUE. Totuși impactul asupra suveranității juridice se produce în urma acțiunilor întreprinse de state în sensul conformării cu hotărârile CJUE prin abrogarea normelor legale care contravin normelor europene ori ajustarea acestora la cerințele dreptului Uniunii, iar asupra suveranității economice în cazul în care statul refuză remedierea situației constatate de Curte și după sesizarea repetată aceasta decide aplicarea sancțiunilor financiare sub forma unei sume forfetare sau a unei plăți zilnice.

Prin intermediul acțiunilor adresate către Curte, aceasta contribuie la valorificarea principiului superiorității ierarhice, al aplicării directe și preeminenței dreptului UE în raport cu dreptul național. Curtea de Justiție valorifică și consolidează standardele legislației UE, iar evoluția jurisprudenței acesteia contribuie la crearea unui spațiu juridic, prin care sunt protejate drepturile cetățenilor prevăzute de legislația europeană.

Astfel, deși, grație activității CJUE, ordinea juridică a Uniunii este integrată tot mai intens în sistemul național de drept, exercitarea unor atribuții suverane în comun de către statele membre și UE reprezintă un pilon de bază în menținerea echilibrului dintre competențele statelor și ale UE.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Studiul realizat a fost elaborat datorită necesității și aspirației de a elucidă anumite probleme teoretice devenite obiective ale tezei, în special care este natura juridică a UE și cât de profund sunt afectate suveranitatea și independența statelor care au aderat și care ulterior vor adera la această structură. La finalul prezentei lucrări au fost formulate concluziile generale și recomandări după cum urmează:

1. Suveranitatea și independența reprezintă calitățile fundamentale ale unui stat, fără de care acesta nu poate exista, întrucât doar comunitățile care au un guvernământ independent și suveran pot fi considerate state în sensul deplin al cuvântului. Suveranitatea necesită combinarea a două elemente de bază: supremația puterii de stat și independența acestei puteri. Puterea de stat nu poate fi supremă și nici exercitată în beneficiul deținătorului suveranității, dacă aceasta nu este independentă [9, p. 245]

2. Conceptul clasic de suveranitate a suportat o serie de transformări pe parcursul evoluției istorice. Acesta evoluează fiind supus anumitor remodelări, în urma cărora se evidențiază o serie de particularități noi [11, p. 29]. Aspectul politico-economic al suveranității a reprezentat un catalizator al schimbării, iar cel juridic i-a acordat anumite valențe normative. Prin prisma tendințelor integraționiste și de globalizare, constatăm că procesul de integrare europeană a setat alte repere și o nouă ordine juridică care a modificat conceptul clasic al suveranității. Luând în calcul mecanismul de funcționare al UE și raportul dintre aceasta și statele membre, se constată că principiul indivizibilității suveranității a fost supus unei transformări care se manifestă în prezent prin divizibilitatea exercițiului suveranității încorporată în conceptul de suveranitate partajată.

3. Procesul de globalizare este accelerat de fenomenul de agregare a economiei mondiale, datorat sporirii dependențelor și conexiunilor dintre acestea, drept urmare a extinderii și aprofundării conexiunilor transnaționale în domeniile vieții social-politice, economico-financiare și cultural-educative. În acest context, se atestă anumite tendințe în sensul limitării suveranității. Acestea se manifestă prin: constituirea spațiilor economice regionale integrate; progresul tehnic, care instituie un monopol asupra informațiilor ce țin de securitatea națională sau a resurselor naturale; unifi-

carea legislației la nivel regional și mondial; propagarea curențelor ideologice prin care se susține că suveranitatea este depășită, că statul național ia decizii în detrimentul interesului mondial, necesitatea unei structuri supranaționale de control unice, eliminarea hotarelor teritoriale care sunt considerate drept obstacole în dezvoltarea statelor, ceea ce va contribui și la evitarea conflictelor armate [10, p. 146]; ingerința în treburile interne ale unui stat, inclusiv intervenția militară din motive „umanitare” sau de „protecție”.

4. În contextul dreptului de a decide în chestiuni ce țin de afacerile interne și externe ale statului, fără imixtiunea altei autorități, fiecare stat suveran și independent este în drept și sub acoperire legitimă de a hotărî asupra autolimitării proprii suveranității [10, p. 146]. Autolimitarea suveranității trebuie să rezulte din propria și libera voință a statului, să fie în beneficiul acestuia și în concordanță cu aspirația deținătorului suveranității, adică a poporului. Delegarea exercițiului unor atribute suverane de către state unor structuri internaționale constituie însăși o manifestare a suveranității.

5. Constatând că UE nu poate fi o federație, confederație sau stat unitar în sensul deplin și că structura acesteia se află într-o perioadă de tranziție, considerăm că la moment UE reprezintă o uniune supranațională constituită în urma asocierii unor state suverane, bazată pe un tratat internațional, care activează din numele și în interesul statelor membre și care exercită anumite competențe în temeiul cotelor egale de suveranitate delegate de către statele ce o alcătuiesc.

6. UE deține atât supremația puterii, cât și independența acesteia. Supremația și independența puterii sunt asigurate de voința comună și unanimă a statelor membre. Prin urmare, aceste elemente combinate atribuie o calitate suverană UE. Totodată, această suveranitate nu aparține de drept Uniunii, ea deține doar un drept de exercițiu.

Din punctul de vedere al exercițiului suveranității, UE îi este caracteristic conceptul de suveranitate partajată. Acest concept admite că suveranitatea UE este compusă din porțiuni ale suveranității statelor membre delegate Uniunii cu drept de exercițiu în beneficiul acestora. Uniunea preia temporar cotele de suveranitate de la statele membre, în perioada de timp pentru care acestea sunt în componența ei [10, p. 141]. Suveranitatea par-

tajată conduce doar la schimbări instituționale, la schimbarea componentei dinamice de exercițiu, fără a modifica schimbarea substanța suveranității.

7. Delegarea unor competențe suverane către UE sau alte organizații internaționale nu semnifică renunțarea la suveranitate sau intenția statului de a o ceda. Această procedură reprezintă o convenție prin care deținătorul suveranității (poporul, națiunea) își exprimă acordul de a delega o porțiune din aceasta către o altă autoritate legală [11, p. 32]. Obiectivul scontat de state în cadrul colaborărilor internaționale de acest gen este de a-și consolida suveranitatea, și nu de a renunța la ea în favoarea altei autorități sau structuri internaționale.

8. Suveranitatea și independența statelor membre se autolimitază conform voinței statelor membre în interesul acestora și doar în limitele stabilite de tratate și constituțiile naționale. În acest sens, cu atât mai mult nu putem vorbi despre o limitare a suveranității și independenței statelor non-membre UE, care tind să adere la această structură, inclusiv Republica Moldova.

9. Chiar dacă în unele constituții ale statelor membre UE vom identifica sintagme precum „limitarea suveranității”, aceasta nu urmează a fi percepută ca o renunțare a statului la suveranitate sau o tentativă de a lipsi poporul de dreptul exclusiv de deținere a suveranității. Din contra, această decizie urmează a fi percepută ca o manifestare a voinței suverane de către statele membre UE și statele care aspiră să adere la UE [11, p. 32].

10. Rolul CJUE constă în asigurarea interpretării uniforme a legislației UE și a superiorității ierarhice și preeminenței acestuia în raport cu legislația statelor membre, ceea ce contribuie la valorificarea și consolidarea standardelor legislației UE, din care rezultă o legislație națională coerentă, în beneficiul părților.

11. Jurisprudența CJUE exercită influență asupra suveranității statelor membre UE care rezultă din măsurile ce trebuie luate de acestea în vederea atingerii standardelor stabilite de CJUE și anume: ajustarea legislației naționale la cerințele standardelor legislației Uniunii, abrogarea normelor legale care contravin normelor europene, inițierea tuturor măsurilor referitoare la acțiunile sau inacțiunile autorităților publice care conduc la interpretarea și aplicarea eronată a normelor dreptului Uniunii. Influența asupra suveranității se manifestă și prin sancțiunile pecuniare aplicate statelor membre UE în cazul ignorării hotărârilor CJUE.

Recomandări:

1. Concluzionând că suveranitatea nu mai poate fi absolută într-o lume de relații interdependente și că autolimitarea suveranității de către state în beneficiul acestora nu atentează la lichidarea statului ca entitate, vor fi extrem de utile analiza și dezvoltarea de către doctrină a conceptului de suveranitate partajată pentru știința dreptului constituțional.

2. Considerăm oportună completarea programelor cursurilor de Drept constituțional cu subiectele tematice, cum ar fi: suveranitatea economică și juridică, consecințele limitării și autolimitării suveranității și independenței statelor, efectele procesului de globalizare și de integrare a statelor în structurile internaționale asupra conținutului suveranității și independenței statale, în scopul creării unei platforme în calitate de suport științific pentru studenți, masteranzi, doctoranzi în procesul de cercetare a subiectelor respective. Acest fapt va declanșa o abordare științifică complexă a conceptului de suveranitate și independență prin prisma analizei istorice, a identificării etapei actuale de evoluție, precum și a perspectivelor de dezvoltare a acestora în contextul transformărilor pe plan internațional.

3. Constituționalizarea principiului suveranității economice a statului. Acest deziderat va implanta în conștiința subiectelor UE și a celor de drept internațional respectul pentru dezvoltarea liberă de către state a economiei naționale și stabilirea independentă a relațiilor de comerț în interes național, bazate pe avantaje reciproce.

4. Procesul de preluare a unor atribute de suveranitate de la statele membre la UE constituie un fenomen inevitabil și obligatoriu, conform tratatelor de constituire și funcționare a UE. În contextul parcursului de integrare europeană a RM, pentru a reuși îndeplinirea acestei misiuni, este necesar ca normele constituționale să abordeze problema transferului de suveranitate prin prisma conceptului modern al suveranității partajate, astfel încât să fie acceptată ideea de partajare a unor prerogative ale statului cu instituțiile UE.

BIBLIOGRAFIE

1. Anghel M. I. Suveranitatea statelor membre ale UE. În: Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Tîrgu Jiu, Seria Științe Juridice, Nr. 2/2010. p. 19-48.
2. Arseni Al., Suveranitatea națională – de la construcție teoretică la realizare practică, Chișinău: CEP USM, 2013. 188 p.
3. Bobaru Daniela. Curtea de Justiție a Uniunii Europene – garant al aplicării uniforme a dreptului Uniunii Europene. Teză de dr. în drept, Chișinău, 2013, 163 p.
4. Deleanu I. Drept constituțional și instituții politice. Tratat. București: Europa Nova, 1996, vol.II. 510 p.
5. Deleanu I., Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat, Editura C.H. Beck, București, 2006. 936 p.
6. Drăganu T. Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar. Vol.1. Cluj-Napoca: Lumina LEX, 2000. 245 p.
7. Gh. Costachi, P. Hlipcă, Abordarea teoretică a conceptului „suveranitate de stat”, În: Legea și Viața, 2008, nr. 7, p.4-6.
8. Groussot X. Spirit, ești aici? Dialog judiciar consolidat și procedura trimiterii preliminare. În: Revista Română de Drept Comunitar, nr.2, 2010.
9. Guceac A. Abordări conceptuale ale suveranității. În: Teoria și practica administrării publice, Materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională, Chișinău, 2014. p.245-247.
10. Guceac A. Ansamblul trăsăturilor distincte ale suveranității și independenței în condițiile statului federativ și confederativ. În: Studia Universitatis Moldaviae, Nr. 3(103), Chișinău, 2017. p.138-147.
11. Guceac A., The constitutional provisions regarding the sovereignty of the European Union member states, În: Law and Politology, International scientific journal, Nr. 31, Chișinău, 2015. p. 29-33.
12. <https://constitutii.wordpress.com>
13. Ionescu C., Drept constituțional și instituții politice, Vol. I. București: Ed. Lumina LEX, 2001. 408 p.
14. Popa V. Drept constituțional și instituții politice, Curs de prelegeri, Chișinău, 2009. 183 p.

15. Popa V. Dreptul public. Chișinău: Acad. de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova, 1998. 460 p.

16. Popa V. Uniunea Europeană – formă specifică de asociație de state. În: Interacțiunea dreptului național și internațional în realizarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, Materiale ale mesei rotunde cu participare internațională consacrată Zilei internaționale a drepturilor omului, 10 decembrie, 2014, Chișinău, 2015. p. 7-24.

17. Sauron J.L. Droit communautaire et décision nationale. În: Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1998, p.465-478.

18. Smochină A., Humă I. Ideea suveranității naționale în contextul cetățeniei europene. În: In honorem Andrei Smochină: Studii de drept național, Chișinău, 2013. 392 p.

19. Smochină C. Aspecte cu privire la consolidarea rolului Parlamentului European în procesul legislativ: de la consultare la procedura legislativă ordinară, publicat în: Studii juridice universitare, nr. 3-4, anul VIII/2015, ULIM, 2015.

20. Trușcă A. Procedura acțiunii pentru constatarea neîndeplinirii de către statele membre a obligațiilor ce le revin conform dreptului comunitar. Privire specială asupra dreptului mediului. În: Revista Transilvană de Științe Administrative, nr. 2(24), 2009. p. 147-160.

21. Иванов В. Конституционное право Республики Молдова. Chișinău, 2000. 352 p.

LISTA LUCRĂRILOR RELEVANTE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

1. Articole în diferite reviste științifice

- The constitutional provisions regarding the sovereignty of the European Union member states – în Law and Politology, International Scientific Journal, N. 31, Chișinău, September 2015, p. 29-33. (*Categoria „B”*)

- Ansamblul trăsăturilor distincte ale suveranității și independenței în condițiile statului federativ și confederativ – în Studia Universitatis Moldaviae, Nr. 3(103), Chișinău 2017, p. 138-147. (*Categoria „B”*)

2. Materiale/ teze la forurile științifice

- Influența structurii de stat asupra modului de organizare și exercitare a suveranității – în Revista de științe juridice, Vol. 32, Craiova, 2015, p. 188-198. Conferința Internațională bienală „Sistemul juridic între stabilitate și reformă” 20-21 martie 2015.

- Neutralitatea – factor de asigurare a suveranității și independenței statului sau element de vulnerabilitate a acestuia? – în: *Interacțiunea dreptului național și internațional în realizarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului – materiale ale mesei rotunde cu participarea internațională, 10 decembrie 2014, Chișinău, 2015, p. 166-173.*

- Abordări conceptuale ale suveranității – în: *Teoria și practica administrării publice – materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională, 23 mai 2014. Chișinău, 2014, p. 245-247.*

- Regionalizare versus suveranitate și integritate teritorială – în: *Jurisprudența – componenta fundamentală a proceselor integraționale și a comportamentului legal contemporan. Conferința internațională științifico-practică, 3-4 noiembrie 2017. Chișinău, p. 66-69.*

3. Studii științifice, ediții documentare (publicate în formă de carte, de broșură)

Fenomenul secesiunii în conținutul normativ al Constituției – în: *Extremismul și separatismul – Provocări la adresa securității regionale și naționale, Chișinău, 2014, p. 6-18.*

ADNOTARE

Guceac Andrei

Titlul tezei: Suveranitatea și independența statelor membre ale Uniunii Europene. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2018.

Structura tezei: introducere; capitol introductiv; compartimente de bază – trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 207 titluri; 150 pagini de text de bază.

Numărul de publicații la tema tezei: 7 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: suveranitate economică, suveranitate juridică, limitarea suveranității, suveranitate partajată, integrarea europeană.

Domeniul de studiu: 552.01– Drept constituțional.

Scopul lucrării: identificarea factorilor care influențează conținutul suveranității și independenței statelor membre ale Uniunii Europene (UE) la etapa post-integrare.

Obiectivele lucrării: analiza doctrinei juridice privind suveranitatea și independența statelor; stabilirea conținutului suveranității și independenței și identificarea factorilor care influențează asupra acestora în condițiile globalizării și europenizării; analiza naturii și structurii juridice a UE; stabilirea gradului de limitare și autolimitare a suveranității și independenței statelor membre în cadrul UE; identificarea rolului CJUE și impactul jurisprudenței acesteia asupra suveranității și independenței statelor; elaborarea unor recomandări de ordin științific.

Noutatea și originalitatea științifică: constă în cercetarea gradului de suveranitate și independență a statelor membre în cadrul UE prin perspectiva competențelor acestor subiecte și rolul statelor naționale în construcția europeană, precum și în analiza instituțională a formelor noi de manifestare a suveranității: economică și juridică. Totodată, noutatea științifică rezidă în concluziile formulate și argumentele expuse în prezenta lucrare.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu: constă în elucidarea naturii și structurii juridice a UE, fapt care a condus la clarificarea raporturilor dintre statele membre și Uniune prin prisma suveranității și independenței, în vederea creării unei baze teoretice pentru promovarea unui nou concept de suveranitate și a identificării gradului de limitare a suveranității și independenței statelor în cadrul acestei construcții.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării: Studiul are un caracter științifico-teoretic fiind destinat cadrelor didactice, doctoranzilor, masteranzilor, studenților, specialiștilor din domeniu, angajaților diferitor autorități publice a căror activitate este specifică domeniului cercetat, oferind un tablou informațional cu privire la evoluția și transformarea conceptului de suveranitate și independență a statelor pe fundalul evoluției globale și contribuind la aprofundarea cunoștințelor privind suveranitatea și independența statelor membre ale UE. Analizele efectuate în prezentul studiu vor putea fi utilizate la completarea suporturilor de curs ale disciplinei drept constituțional.

Implementarea rezultatelor științifice: participarea la lucrările grupului de lucru pentru elaborarea proiectului de lege cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, instituit prin Hotărârea Parlamentului nr. 209 din 06.10.2017.

АННОТАЦИЯ

Гучак Андрей

Название диссертации: Суверенитет и независимость государств-участников Европейского Союза. Докторская диссертация в области права. Кишинэу, 2018.

Структура диссертации: введение; вводная глава; основные разделы – три главы; общие выводы и рекомендации; библиография из 207 наименований; приложение; 150 страниц основного текста.

Количество научных публикаций по теме диссертации: полученные результаты – 7 научных работ.

Ключевые слова: экономический суверенитет, юридический суверенитет, ограничение суверенитета, разделенный суверенитет, европейская интеграция.

Область исследования: 552.02 – Конституционное право.

Цель диссертационного исследования: определение факторов, влияющих на содержание суверенитета государств-участников Европейского Союза (ЕС) на этапе после интеграции.

Задачи работы: анализ правовой доктрины суверенитета и независимости государств; определение содержания концепции суверенитета и независимости в контексте глобализации и интеграции; анализ правового характера ЕС; определение и анализ степени суверенитета и независимости государств-участников ЕС; идентификация роли СЕС и влияние его юриспруденции на суверенитет и независимость государств; составление научно обоснованных рекомендаций.

Новизна и научная оригинальность работы: научная новизна заключается в анализе уровня суверенитета и независимости государств-участников ЕС в перспективе компетенций этих субъектов и роли национальных государств в европейском строительстве, а также в институциональном анализе экономического и правового суверенитета государства. Кроме того, научная новизна заключается в представленных выводах и аргументах, изложенных в настоящей работе.

Решенная научная проблема в данной области: Определение характера и правовой структуры ЕС, уточняющих характер отношений между государствами-участниками и Европейским Союзом, а также степени суверенитета и независимости государств в рамках этой конструкции;

Практическая и теоретическая значимость диссертации: Диссертация предназначена для преподавателей, докторантов, магистрантов и студентов в целях предоставления информационной картины о динамике и трансформации концепции суверенитета и независимости государств на фоне глобального развития и углубления знаний об институте суверенитета и независимости государств-участников ЕС. Исследование может быть использовано для дополнения учебных курсов конституционного права.

Применение научных результатов: Участие в рабочей группе по разработке проекта закона о внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Молдова, учрежденной Постановлением Парламента № 209 от 06.10.2017.

ANNOTATION

Guceac Andrei

Topic: Sovereignty and independence of the EU member states. PhD thesis in law. Chişinău, 2018.

Thesis structure: introduction; introductory chapter; basic compartments – three chapters, general conclusions and recommendations; bibliography from 207 titles; 150 basic text pages.

Number of publications relating to the thesis topic: the obtained results are 7 scientific publications.

Key words: economical sovereignty, legal sovereignty, limitation of sovereignty, shared sovereignty, european integration.

Study field: 552.02 – Constitutional law

Work goals: identification of factors that influence the content of sovereignty and independence of the EU member states after integration.

Work objectives: the analysis of the legal doctrine regarding the sovereignty and independence of the states; identifying the content of the concept of sovereignty and independence in the context of globalization and integration; analysing the legal nature of the EU; identification and analysing the degree of sovereignty and independence limitation of the EU member states; identification of the EUCJ role and the impact of its jurisprudence on the sovereignty and independence of the states; proposing scientifically-based recommendations.

Scientific novelty and originality: consists in the research of the degree of sovereignty and independence of the EU member states from perspective of their competencies and the role of national states in the european construction and also in institutional analysis of state's economical and legal sovereignty. At the same time, the scientific novelty resides in the conclusions and arguments exposed in this thesis.

Scientific issue solved: Identification of legal structure and nature of the EU, which determined the nature of relations between the Union and member states through the sovereignty and independence concepts and also the degree of sovereignty and independence of the member states within this structure.

Theoretical importance and practical value of the thesis: The doctoral thesis has a scientific–theoretical character and can serve as a source in the scientific process for professors, PhD and Master students and for other interested professionals by offering an informational picture regarding the evolution and transformation of the concept of sovereignty and independence of the states on the global evolution background and detailed research on the subject regarding the sovereignty and independence of the EU member state. The research could be used to complete the constitutional law course materials.

Scientific implementation of the result: Participation within the working group for elaboration of the draft law on the amendments to the Constitution of the Republic of Moldova, instituted by the Parliament's Decision nr. 209 from 06.10.2017.

GUCEAC ANDREI

**SUVERANITATEA ȘI INDEPENDENȚA
STATELOR MEMBRE
ALE UNIUNII EUROPENE**

**SPECIALITATEA: 552.01 –
DREPT CONSTITUȚIONAL**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 08.06.2018

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: 1,75

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj: 50 ex.

Comanda nr. 4347